

De Iustitia Administrativa in Ecclesia. Roma 1984 ss. 196. Ed. Officium Libri Catholici.

Książka pod powyższym tytułem została wydana jako XI tom serii „*Studia et Documenta Iuris Canonici*”, której moderatorem jest prof. Pio Fedele. Na treść tej książki składają się teksty referatów przedstawionych na seminarium naukowym zorganizowanym w kwietniu 1979 r. przez Wydział Jurysprudencji Uniwersytetu Rzymskiego (Universitá di Roma).

W literaturze prawa kanonicznego w okresie posoborowym ukazało się wiele publikacji na temat sprawiedliwości administracyjnej. Temat ten zyskał na aktualności podczas prac nad reformą KPK w związku z dążeniem do zagwarantowania wiernym należytej ochrony praw podmiotowych, w wypadku naruszenia ich przez kościelny akt administracyjny. Znaczny postęp w tej dziedzinie nastąpił w wyniku reformy Kurii Rzymskiej dokonanej na mocy konstytucji apostolskiej Pawła VI *Regimini Ecclesiae Universae* (1967). W nowym KPK miał nastąpić dalszy postęp w tej dziedzinie m.in. przez ustanowienie trybunałów administracyjnych przy konferencjach biskupów. W prezentowanej pracy zostały zamieszczone wypowiedzi poświęcone kluczowym problemom rozpatrywanym zarówno w aspekcie *de lege lata*, jak i *de lege condenda*. Autorzy wypowiedzi należą do wybitnych znawców tej problematyki. Stąd też publikacja ta zasługuje na szczególną uwagę.

Omawiana publikacja składa się z krótkiego wprowadzenia oraz siedmiu artykułów. We wprowadzeniu zostały podane okoliczności powstania zbioru. Jakkolwiek dzieło to powstało w okresie prac nad reformą KPK, to jednak zostało opublikowane już po promulgacji nowego KPK. Słusznie zamieszczono w nim wzmiankę o znacznym pominięciu w nowym KPK przepisów dotyczących procedury administracyjnej, które były zamieszczone w schematach nowego KPK.

Na pierwszym miejscu zamieszczony jest artykuł Ignazio Gordona pt. *Powstanie i rozwój sprawiedliwości administracyjnej w Kościele*. Autor przedstawił w nim różne systemy sprawiedliwości administracyjnej w Kościele w aspekcie historycznym. Czytelnik znajduje tu wyłożone w sposób syntetyczny rezultaty badań autora, ogłoszone już w innych publikacjach. Na drugim miejscu znajduje się artykuł Zenona Grocholewskiego pt. *Druga Sekcja Sygnatury Apostolskiej ze szczególnym uwzględnieniem procedury, jaka jest w niej stosowana*. Autor tego artykułu skoncentrował się na wyjaśnieniu najnowszego systemu sprawiedliwości administracyjnej w Kościele, jaki wprowadzony został przez Pawła VI w postaci rekursów sporno-administracyjnych do trybunału Drugiej Sygnatury Apostolskiej. Ponadto dokonał własnej wykładni „Norm Specjalnych Sygnatury Apostolskiej” z 1967 r. Nie ogranicza się on tylko do zreferowania kwestii dyskutowanych w literaturze,

ale zajmuje wobec nich stanowisko oparte na własnym doświadczeniu nabytym przez wieloletnią pracę w Sygnaturze Apostolskiej.

Następne trzy artykuły, których autorami są Francisco Urrutia, Lorenzo Spinelli i Pio Ciprotti, poświęcone są podstawowym problemom w pracach nad reformą KPK. Urrutia omówił pojęcie władzy administracyjnej w nauce prawa kanonicznego, L. Spinelli — akt administracyjny w systemie prawa kanonicznego, P. Ciprotti — stan problematyki sprawiedliwości administracyjnej w kolejnych schematach nowego KPK, ze szczególnym uwzględnieniem schematu *De procedura administrativa*.

Ostatnie dwa artykuły zbioru dotyczą problemów szczegółowych. Z. Grocholewski obszernie omówił instytucję regionalnych trybunałów administracyjnych w Kościele, zwracając uwagę na różne formy tego rodzaju trybunałów, jakie już zostały ustanowione w niektórych kościołach lokalnych (Stany Zjednoczone Ameryki, Nowa Zelandia, Archidiecezja Mediolańska, Archidiecezja Wiedeńska i in.), oraz projekty nowych rozwiązań w tej dziedzinie. Natomiast I. Gordon skoncentrował swą uwagę na pierwszorzędnym przedmiocie kompetencji Drugiej Sekcji Sygnatury Apostolskiej analizując problem: czy przedmiotem tym jest ochrona praw podmiotowych wiernych, czy tylko nielegalność kościelnego aktu administracyjnego.

Reasumując charakterystykę dzieła należy podkreślić jego cenną wartość naukową i historyczną zarazem. Zawiera ono bowiem należycie uporządkowany wykład głównych zagadnień sprawiedliwości administracyjnej w Kościele rozpatrywanych przed promulgacją nowego KPK.

Ks. Józef Krukowski